

ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระเทพรัตนกวี
(สุรินทร์ ชุตินธโร)

A Study of the Role in Propagating Buddhism of Phra Theprattanakawi
(Surin Chutintharo)

พระมหานิกรณ์ สุทธรรตโน (วงศ์แก้ว)

Phramaha Nikorn Suttharattano (Wongkaew)

สรายุทธ์ วิจิตรปัญญา

Sarawut Vijitpanya

กฤต ศรียะอาจ

Kit Sriya-ad

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-Mail: teddy.bo.ntk@gmail.com

Received: 30 August 2025; Revised: 26 April 2026; Accepted: 26 April 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการเผยแผ่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชุตินธโร) 3) เพื่อศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชุตินธโร) ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 25 รูป/คน น าเสนอผลการวิจัยด้วยพรรณนาวิธี

ผลการวิจัยพบว่า: 1) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในคัมภีร์เถรวาทสะท้อนถึงรากฐานที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้เป็นต้นแบบแก่พระสงฆ์ ทั้งด้านการแสดงธรรมให้เหมาะสมแก่บุคคลและกาลเทศะ ด้านการประพฤติปฏิบัติที่เป็นแบบอย่าง ด้านการสืบสานและรักษาพระธรรมวินัยไม่ให้เสื่อมสูญ ตลอดจนการเป็นผู้นำจิตวิญญาณของชุมชน ดังนั้น การเผยแผ่จึงมิใช่เพียงการถ่ายทอดคำสอน แต่ยังครอบคลุมถึงบทบาทพระสงฆ์ในฐานะผู้สืบทอดพุทธปณิธานและหลักประกันความมั่นคงของพระพุทธศาสนา 2) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชุตินธโร) ครอบคลุมภารกิจสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณะสงเคราะห์ โดยท่านได้วางรากฐานการบริหารคณะสงฆ์ ส่งเสริมการเรียนพระปริยัติธรรม-สามัญ สนับสนุนการศึกษาแก่เยาวชน และเผยแผ่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ และการบรรยายธรรม อีกทั้งยังสร้างศาสนวัตถุ จัดกิจกรรมช่วยเหลือประชาชน และส่งเสริมการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน 3) บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชุตินธโร) เป็นกระบวนการบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งศาสนาและสังคม โดยท่านใช้ปัญญาและการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ปรับวิธีการเผยแผ่ให้เหมาะกับยุคสมัย สร้างเครือข่ายพระธรรมทูตและการอบรมพระสงฆ์สามเณร พร้อมผสมผสานธรรมะกับการพัฒนาการศึกษาและสังคม อีกทั้งยังดำรงตนเป็น

ต้นแบบแห่งคุณธรรมและภาวะผู้นำ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้าน “การเผยแผ่เชิงบูรณาการ” ที่ครอบคลุมมิติ ธรรมะ มิติสังคม และมิติเชิงระบบ

คำสำคัญ: บทบาท, การเผยแผ่, พระพุทธศาสนา, พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชุตินฺธโร)

Abstract

The objectives of this research article are as follows : 1) to study the propagation of Buddhism in Theravada Buddhist scriptures; 2) to study the propagation of Buddhism of Phra Theprattanakawi (Surin Chutintharo); and 3) to study the role in the propagating Buddhism of Phra Theprattanakawi (Surin Chutintharo). The qualitative research methods were used, analyzing document data and interviewing 25 persons (monks and laymen). The research results were presented descriptively.

The results revealed that: 1) The propagation of Buddhism in Theravada Buddhist scriptures reflects the foundation laid by the Buddha as a model for monks, including teaching Dhamma appropriately to each individual and occasion; exemplary conduct; preserving and protecting the Dhamma-Vinaya; and serving as spiritual leaders of the community. Therefore, propagation of Buddhism encompasses more than just the transmission of teachings; it also encompasses the role of monks as the continuators of the Buddha's aspirations and the guarantor of the stability of Buddhism. 2) Phra Theprattanakawi (Surin Chutintharo)'s propagation of Buddhism encompasses six key missions: governance, education, educational assistance, propagation, public utilities, and public welfare. He laid the foundation for Sangha administration, promoting the study of Buddhist scriptures and general Dhamma, supporting youth education, and disseminating knowledge through print media, radio, and Dhamma lectures. He also created religious objects, organized public assistance activities, and promoted summer novice ordination to instill morality in youth. 3) The role of Phra Theprattanakawi (Surin Chutintharo) in propagating Buddhism was an integrated process encompassing both religion and society. He used wisdom and systematic communication, adapting his propagation methods to suit the times, establishing a network of Dhamma missionaries, and training monks and novices. He also integrated Dhamma with educational and social development. He also served as a model of morality and leadership, creating new knowledge in "integrated propagation" en

Keywords: Role, Propagation, Buddhism, Phra Thep Rattanakavi (Surin Chutintharo)

บทนำ

การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนเป็นหัวใจสำคัญของศาสนาทุกศาสนา ซึ่งการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนนั้นต้องคำนึงถึงสถานภาพของตัวบุคคลผู้รับทั้งในด้านพื้นฐานความรู้และความคิด สภาพแวดล้อม หรือโอกาสที่เหมาะสมจึงจะประสบความสำเร็จ ดังเช่นเมื่อแรกตรัสรู้นั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงใคร่ครวญอย่างรอบคอบว่า จะทรงเทศนาโปรดผู้ใด ณ ที่ไหนและเมื่อใด ทรงตรวจดูโลกด้วยพุทธจักขุแล้ว ได้เห็นสัตว์ทั้งหลายมีคุณสมบัติต่าง ๆ กัน เช่น ผู้มีธุลีในตาน้อยและ มีอินทรีย์แก่กล้าและอ่อน มีอาการดีและทราม สอนให้รู้ได้ง่ายและสอนยาก บางคนไม่รู้คุณดีหรือชั่ว เป็นต้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย, 2539) ทรงพิจารณาธรรมที่ตรัสรู้หาผู้ที่รู้ตามได้ยาก ทำให้พระองค์ทรงท้อพระทัย แต่เมื่อพิจารณาเห็นความจำเป็นที่จะต้องแสดงธรรมแก่มหาชน โดยเปรียบเทียบบุคคลกับบัว 4 เหล่า คือ อุกมภูติธัญญ์ ผู้สามารถรู้ได้อย่างฉับพลัน เพียงแต่ยกหัวขึ้นแสดงก็อาจ รู้ได้ทันที วิปจิตัญญ์ ผู้สามารถรู้ได้เมื่ออธิบายความอย่างละเอียดแล้วซักถาม ทบทวน เนยยะ ผู้สามารถเข้าใจได้ เมื่ออธิบายความอย่างละเอียดแล้วซักถามทบทวน ปทปรมะ ผู้ไม่สามารถเข้าใจอะไรที่ลึกซึ้งและมีความเห็นผิดอย่างรุนแรง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย, 2539)

จากพระดำรินี้เอง ทำให้พระองค์นำหลักธรรมที่ทรงตรัสรู้มาแสดง ต่อมาได้พระสาวกคือ ปัญจวัคคีย์ พระยสและสหาย 4 องค์ และสหายที่บวชตามอีก 50 คน รวมได้พระสาวกที่เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด 60 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย, 2539) พระอรหันต์ทั้งหมดจำนวน 60 รูป ที่แยกย้ายกันไปสถานที่ต่าง ๆ รูปเดียว ไม่ไปเกินกว่านั้น เพื่อประกาศหลักธรรมที่ได้ศึกษาและปฏิบัติมาให้ประชาชนได้รับรสพระธรรม ถือว่าเป็นพระธรรมทูตชุดแรกของพระพุทธศาสนาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สำหรับพระพุทธเจ้าได้เข้าไปประกาศศาสนาให้บุคคลที่มีแนวคิดขึ้นาสังคมในแคว้นมคธ คือ อรุเวลกัสสปะ และพระราชาแคว้นมคธคือ พระเจ้าพิมพิสาร และเผยแผ่หลักศาสนา ได้ประสบความสำเร็จตลอด 45 พรรษา ด้วยการสั่งสอนเวไนยสัตว์ บรรลุธรรม หรือตั้งอยู่ในฐานะอุบาสก อุบาสิกา หรือผู้ถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง มีจำนวนมากมายมหาศาล แสดงให้เห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงมีวิธีในการสอนที่ประสบผลสำเร็จ จนได้พระนามยกย่องว่าเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย, 2539)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยมีพระสงฆ์เป็นกำลังสำคัญนั้น ในอดีตพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมเป็นอย่างมาก พระสงฆ์เป็นสถาบันหลักของชาติ จัดการศึกษาสั่งสอนกุลบุตร กุลธิดา นำพาพุทธศาสนิกชนปฏิบัติธรรม พัฒนาสังคมให้ร่มเย็น แต่ในปัจจุบันภารกิจที่พระสงฆ์เคยทำมาถูกลดบทบาทลง องค์กรและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ได้เข้ามาทำหน้าที่แทนพระสงฆ์ เช่นการจัดการศึกษา เป็นต้น เมื่อบทบาทในการเผยแผ่พุทธธรรมลดลง พระสงฆ์ส่วนใหญ่ทำหน้าที่เพียงเป็นผู้นำทางพิธีกรรมทำวัตร สวดมนต์ รับกัจฉิมนต์ในงานต่าง ๆ เป็นต้น การเผยแผ่พุทธธรรมอันเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ เช่น การแสดงธรรมจะต้องได้รับการอาราธนาเสียก่อนถึงจะแสดงธรรมและการแสดงธรรมของพระสงฆ์ในปัจจุบันบางส่วนเป็นไปเพราะเห็นแก่อำมิส ซึ่งผิดหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ทรงตรัสแก่พระอานนท์ว่า “อานนท์ การแสดงธรรมให้คนอื่นฟัง มิใช่สิ่งที่ทำได้ง่าย ผู้แสดงธรรมแก่คนอื่นพึงตั้งธรรม 5 อย่างไว้ในใจคือ 1. เราจักกล่าวชี้แจงไปตามลำดับ 2. เราจักกล่าวชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เห็นเข้าใจ 3. เราจักแสดงด้วยอาศัยเมตตา 4. เราจักแสดงโดยไม่เห็นแก่อำมิส 5. เราจักแสดงไปโดยไม่กระทบตนและผู้อื่น” ซึ่งมีพระสงฆ์จำนวนน้อยมากที่ทรงความรู้ดีมีมั่นในหลักการเดิมของพระพุทธศาสนาเผยแผ่พุทธธรรมของพระพุทธองค์ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย, 2539)

พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) เป็นพระเถระที่ได้รับยกย่องว่า เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการภาวนาของการเจริญสติ มีวัตรปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมีเมตตาธรรมสูง เป็นพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายเถรสมาคม และการปกครองคณะสงฆ์ เป็นผู้มีจริยวัตรตรงตาม มีความเป็นผู้นำทางศาสนาที่เข้มแข็งและมีชีวิตประวัติและผลงานที่ปรากฏแก่สังคมในเชิงของการปกครอง การศึกษา ตลอดจนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น ผลงานด้านการปกครอง ผลงานด้านส่งเสริมด้านศาสนาและการศึกษา ผลงานด้านการปฏิสังขรณ์และพัฒนาวัด ผลงานพระนักพัฒนาและเกียรตินคุณ ผลงานส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสื่อนำให้ประชาชนเข้าถึงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้มากที่สุด

ดังนั้นผู้วิจัย ได้เล็งเห็นประโยชน์ของการศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ซึ่งมีผลงานทั้งด้านปกครองและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นับได้ว่าท่านเป็นพระสงฆ์ต้นแบบอีกรูปหนึ่งที่เคยประสบความสำเร็จส่วนตัว เพื่อประโยชน์สุขของพุทธศาสนิกชน ยังประโยชน์ตนและผู้อื่น ให้ถึงพร้อมตามแนวทางพระพุทธเจ้า ยังได้อุทิศตน เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจังจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนได้ ในด้านใดบางมากน้อยเพียงใด จึงสนใจศึกษาปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการเผยแผ่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2) เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร)
- 3) เพื่อศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) อันประกอบไปด้วย 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในสัมภาษณ์ คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1) การศึกษาวิจัยข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร)

2) ร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ

3) ปรับแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบ ความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ให้เกิดความสมบูรณ์

5) พิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target group) จำนวน 25 รูป/คน โดยการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่

1. เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ	จำนวน 1 รูป
2. พระสงฆ์วัดมหาธาตุ	จำนวน 4 รูป

3. หัวหน้าและรองหัวหน้าสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์	จำนวน 2 คน
4. ข้าราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบูรณ์	จำนวน 2 คน
5. นายอำเภอและปลัดอำเภอเมืองเพชรบูรณ์	จำนวน 2 คน
6. คณะกรรมการวัดมหาธาตุ	จำนวน 3 คน
7. ชาวชุมชนตำบลในเมือง	จำนวน 11 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ขอรับหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตหน่วยงานในการเก็บข้อมูล
- 2) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปพบกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลและสัมภาษณ์ในเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์
- 3) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย

1. การเผยแผ่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในคัมภีร์เถรวาท แสดงให้เห็นถึงวิธีการและแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงวางรากฐานไว้ อันเป็นต้นแบบของพระสงฆ์ในการสืบต่อภารกิจทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ การเผยแผ่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการบอกกล่าวถ่ายทอดคำสอน แต่ยังครอบคลุมถึงการแสดงออกทางพฤติกรรม การดำเนินชีวิต และการสร้างแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคม

1) **ด้านการแสดงธรรม** คัมภีร์ชี้ให้เห็นว่าการเผยแผ่ต้องอาศัยหลักธรรมที่ชัดเจน เหมาะสมแก่กาลเทศะและบุคคล พระสงฆ์ในฐานะสืบต่อพุทธปณิธาน จึงมีบทบาทสำคัญในการแสดงธรรมให้เข้าใจง่าย ตรงตามภูมิรู้และจริตของผู้ฟัง เพื่อให้ธรรมะเข้าถึงจิตใจได้อย่างแท้จริง

2) **ด้านการประพฤติปฏิบัติ** การเผยแผ่ไม่ใช่เพียงถ้อยคำ แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติให้เห็นจริง พระสงฆ์ต้องดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในพระธรรมวินัย มีเมตตา กรุณา และความเสียสละเป็นพื้นฐาน การประพฤติปฏิบัติชอบเช่นนี้เป็นการเผยแผ่ด้วยกายวาจาใจที่ทรงพลัง และเป็นแรงบันดาลใจให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติตาม

3) **ด้านการสืบสานพระพุทธศาสนา** คัมภีร์เถรวาทแสดงถึงภาระของพระสงฆ์ในการธำรงรักษาพระธรรมคำสอนและวินัย เพื่อเป็นหลักให้แก่สังคม พระสงฆ์จึงมิใช่เพียงผู้เผยแผ่ แต่ยังเป็นผู้พิทักษ์รักษาไม่ให้พระศาสนาเสื่อมสลาย การศึกษาพระไตรปิฎก การบวชสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา และการสร้างศรัทธาแก่สาธุชน จึงถือเป็นหน้าที่สำคัญ

4) **ด้านการเป็นผู้นำจิตวิญญาณ** บทบาทพระสงฆ์ตามแนวคิดเถรวาท คือการเป็นผู้นำทางจิตใจของชุมชน พระสงฆ์ต้องมีเมตตาในการชี้แนะ ให้คำปรึกษา และช่วยแก้ไขปัญหาวชิวัตแก่พุทธบริษัท การเผยแผ่จึงเป็นทั้งการสั่งสอน การปลอบประโลม และการสร้างสังคมที่ตั้งอยู่บนหลักธรรม ดังนั้น การเผยแผ่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทจึงมิใช่เพียงกระบวนการสื่อสารคำสอน แต่ยังสะท้อนถึงบทบาทที่สำคัญของพระสงฆ์ในฐานะผู้สืบทอดพระพุทธเจตนาธรรม ผู้เป็นแบบอย่างแห่งการปฏิบัติ และผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของสังคม อันเป็นแกนกลางของการดำรงอยู่และความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

2. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) มีความครอบคลุมและหลากหลาย โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ด้านหลัก ซึ่งแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญต่อการธำรงรักษาและพัฒนาพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

ในด้านการปกครอง ท่านได้ทำหน้าที่มอบนโยบายแก่เจ้าคณะอำเภอทั้ง 11 อำเภอในจังหวัดเพชรบูรณ์ และปฏิบัติการกิจกรรมตามกฎหมายอาศรัยอย่างเคร่งครัด อันเป็นการสร้างระบบการปกครองคณะสงฆ์ที่มีระเบียบแบบแผนมั่นคง ส่วนในด้านการศึกษา พระเทพรัตนกวีได้ส่งเสริมการเรียนรู้พระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรม-บาลี ควบคู่กับการศึกษาสามัญสำหรับพระภิกษุสามเณร เพื่อให้เยาวชนในผ้าเหลืองมีความรู้รอบด้านทั้งทางธรรมและทางโลก

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ท่านได้สนับสนุนโรงเรียนการกุศลวัดมหาธาตุ เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทั่วไป ขณะที่ด้านการเผยแผ่ ท่านใช้ทั้งสื่อวิทยุและสิ่งพิมพ์ โดยการจัดพิมพ์หนังสือพุทธภาษิต เล่ม 1-3 ซึ่งเป็นการนำหลักธรรมมาถ่ายทอดอย่างเป็นระบบให้เข้าถึงผู้คนอย่างกว้างขวาง

ในด้านการสาธารณูปการ พระเทพรัตนกวีได้ก่อสร้างศาสนวัตถุหลายประเภท เช่น พระวิหารและกุฏิสงฆ์ ซึ่งไม่เพียงเป็นที่พำนักของพระภิกษุ แต่ยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชน และในด้านการสาธารณสงเคราะห์ ท่านได้จัดกิจกรรมช่วยเหลือประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการบริจาคถุงยังชีพหรือการสร้างถนนเพื่อประโยชน์ร่วมของชุมชน

นอกเหนือจาก 6 ด้านหลักแล้ว พระเทพรัตนกวี ยังได้เผยแผ่ธรรมะผ่านวิธีการอื่น ๆ เช่น การแต่งตำรา พุทธภาษิตสะกิดใจ เล่ม 1-3 ที่มุ่งสอนการบริหารตน คน งาน และเงิน การอบรมพระธรรมทูตประจำปี เพื่อเตรียมพระภิกษุให้เป็นผู้แทนในการประกาศพระศาสนา การแสดงธรรมผ่านสถานีวิทยุซึ่งเข้าถึงประชาชนทั่วไป การส่งเสริมครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อพัฒนาบุคลากรทางศาสนา ตลอดจนการให้โอวาทและอนุศาสน์แก่พระภิกษุ สามเณร เด็ก และเยาวชน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ที่สำคัญ ท่านยังได้ริเริ่มโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเป็นประจำทุกปี เพื่อให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เข้าวัดปฏิบัติธรรม เจริญวิปัสสนา และหลีกเลี่ยงอบายมุข ตลอดจนปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการดำรงชีวิต

กล่าวโดยสรุป พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) เป็นพระนักพัฒนาและนักเผยแผ่ที่ทำงานรอบด้าน ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา การสงเคราะห์ การเผยแผ่ธรรม การสร้างสาธารณูปโภค และการช่วยเหลือสังคม กิจกรรมต่าง ๆ ที่ท่านดำเนินการล้วนมีเป้าหมายเพื่อธำรงรักษาพระพุทธศาสนา ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชนและเยาวชน และทำให้พระพุทธศาสนายังคงความมั่นคงในสังคมไทยสืบไป

3. บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร)

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี มิได้เป็นเพียงการสืบทอดหลักธรรมคำสอนเท่านั้น แต่ได้กลายเป็น “กระบวนการพัฒนาศาสนาและสังคมแบบบูรณาการ” ซึ่งสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ดังนี้

1) การเผยแผ่ด้วยปัญญาและการสื่อสารอย่างเป็นระบบ พระเทพรัตนกวีใช้หลักธรรมเป็นฐาน และปรับวิธีการสื่อสารให้เข้ากับผู้ฟังในแต่ละยุคสมัย ทั้งการเทศน์ การบรรยายธรรม การใช้ภาษาเรียบง่าย เข้าใจง่าย รวมถึงการใช้สื่อสมัยใหม่ ทำให้พระพุทธศาสนาเข้าถึงผู้คนหลากหลายกลุ่ม เกิดความเข้าใจและศรัทธาอย่างยั่งยืน

2) การสร้างเครือข่ายการเผยแผ่ ท่านมีบทบาทในการสร้างและพัฒนาพระธรรมทูต ตลอดจนการจัดอบรมพระภิกษุสามเณร ให้มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสารธรรมแก่สังคม นับเป็นการขยายผลการเผยแผ่ในเชิงเครือข่ายและมีความยั่งยืน ไม่จำกัดเพียงตัวบุคคล แต่สร้างระบบที่ดำรงอยู่ได้ในระยะยาว

3) การผสมผสานธรรมะกับการพัฒนาสังคม ท่านนำหลักธรรมไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน เช่น การส่งเสริมการศึกษา การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และการสร้างศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรม อันทำให้พระพุทธศาสนาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและสังคมร่วมสมัย

4) การเป็นต้นแบบแห่งคุณธรรมและภาวะผู้นำ พระเทพรัตนกวีดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี สะท้อนคุณธรรม ความสมถะ เมตตา และความเป็นผู้นำที่มั่นคง เป็นแรงบันดาลใจให้แก่ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส ทำให้การเผยแผ่ของท่านมิได้หยุดอยู่ที่คำสอน แต่ยังถ่ายทอดผ่าน “ชีวิตที่เป็นธรรมะ”

5) การสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากบทบาทของพระเทพรัตนกวี ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ว่า “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการ” ต้องครอบคลุม 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติธรรมะ (การสืบทอดคำสอนที่ถูกตัด) 2) มิติสังคม (การนำธรรมะประยุกต์ใช้แก้ปัญหาและพัฒนาคน) 3) มิติเชิงระบบ (การสร้างเครือข่ายและกลไกถาวรเพื่อการเผยแผ่)

อภิปรายผล

1. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในคัมภีร์เถรวาทเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นระบบและกลุ่มหลักในทางพระพุทธธรรม โดยตั้งแต่สมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ทั้งห้าใน *อัมมจักกัปวัตตนสูตร* ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแผ่อย่างเป็นทางการ จากนั้นได้ทรงส่งพระสาวกออกไปประกาศธรรมทั่วทุกสารทิศโดยยึดหลักว่า “เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนหมู่มาก เพื่อเกื้อกูลแก่ชาวโลก” อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า การเผยแผ่ในเถรวาทมุ่งเน้นการแสวงหาประโยชน์แก่ผู้อื่นเป็นสำคัญ มิใช่เพื่อการยกย่องเชิดชูตนเอง การเผยแผ่ในคัมภีร์เถรวาทมีรากฐานอยู่บนพระธรรมคำสอนและพระวินัยอย่างเคร่งครัด เนื้อหาที่ถูกเผยแผ่มักมุ่งเน้นการนำพาผู้ฟังให้เห็นความจริงของชีวิต อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค การกล่าวธรรมจึงต้องเป็นไปด้วยความจริง ความสุภาพ และประกอบด้วยเมตตา เพื่อให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาและใช้ปัญญาพิจารณาด้วยตนเอง ลักษณะเช่นนี้ทำให้การเผยแผ่ในคัมภีร์เถรวาทแตกต่างจากการโฆษณาชวนเชื่อในศาสนาหรืออุดมการณ์อื่น เพราะไม่บังคับหรือใช้อำนาจ แต่เน้นความสมัครใจและการตัดสินใจบนฐานแห่งปัญญา

ในด้านผู้เผยแผ่ คัมภีร์เถรวาทให้ความสำคัญกับความบริสุทธิ์แห่งศีล ความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัย และความสามารถในการสื่อสารที่สอดคล้องกับบุคคลและกาลเทศะ พระสงฆ์หรือผู้เผยแผ่จึงต้องเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และทำตนเป็นแบบอย่างแก่สังคม จึงจะสามารถทำให้คำสอนมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือได้ เป้าหมายของการเผยแผ่จึงมิใช่เพียงเพื่อขยายจำนวนผู้ศรัทธา แต่เพื่อให้บุคคลเข้าถึงการดับทุกข์อย่างแท้จริง อีกทั้งยังส่งเสริมความสงบสุขและความสามัคคีในชุมชน เมื่อพิจารณาในบริบทปัจจุบัน แนวทางการเผยแผ่ตามคัมภีร์เถรวาทยังคงมีคุณค่าและความสำคัญ เพราะสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการสื่อสารเชิงคุณธรรมที่ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศแห่งสันติในสังคมโลกยุคใหม่ ซึ่งเต็มไปด้วยปัญหาความแตกแยกและการแข่งขัน การเผยแผ่ที่ตั้งอยู่บนเมตตาและปัญญาตามแนวเถรวาทจึงไม่เพียงตอบโจทย์ทางศาสนา แต่ยังมีบทบาทเชิงสังคมและจริยธรรมในระดับสากล

ดังนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในคัมภีร์เถรวาทจึงเป็นมรดกทางศาสนาที่ทรงคุณค่า ทั้งในด้านการพัฒนาจิตวิญญาณของปัจเจกบุคคล และในด้านการสร้างความสงบสุขแก่ส่วนรวม โดยมีความสอดคล้อง

กับความต้องการของสังคมร่วมสมัยที่แสวงหาความจริง ความดี และความงามในชีวิต สอดคล้องกับ พระราชธรรมนิเทศ (2540) ได้กล่าวถึงวิธีการเผยแผ่ครั้งพุทธกาลไว้ในหนังสือ “พุทธวิธีเผยแผ่พระพุทธศาสนา” สรุปความได้ว่า วิธีการเผยแผ่พุทธธรรมในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการเผยแผ่แบบประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ทางสังคม จารีต ประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันมากมาย ไม่ว่าจะทรงใช้วิธีไหนก็ตาม เช่น ทรงใช้อุบายในการเลือกบุคคล รोजงหะหรือโอกาส เป็นต้น ก็มักจะประสบผลสำเร็จเสมอ นั้นเพราะความสำเร็จเช่นว่านี้ ไม่ใช่เป็นเหตุผลเฉพาะยุคสมัยเท่านั้น แต่ยังอาศัยบารมีธรรมที่ทรงสร้างมาเพื่อทำหน้าที่ของพระศาสดา โดยเฉพาะตามที่ท่านแสดงไว้ในที่ต่างๆ ความว่า พระผู้เป็นที่พึ่งของโลก ทรงบำเพ็ญบารมีให้บริบูรณ์เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย พระองค์ได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว เอกบุคคฺล เมื่อบังเกิดขึ้นในโลก ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ต่อชาวโลก เอกบุคคฺลนั้นคือพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

2. การศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนถึงความเป็นพระนักวิชาการและนักเผยแผ่ที่มีความรอบรู้และมีความสามารถในการถ่ายทอดธรรมะแก่พุทธศาสนิกชนอย่างกว้างขวาง พระเทพรัตนกวีได้อุทิศตนทั้งด้านการปกครองคณะสงฆ์ การสอน การแสดงธรรม การเขียนหนังสือ รวมทั้งการบรรยายในสื่อสาธารณะต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการธำรงรักษาพระศาสนาให้มั่นคง จากการวิเคราะห์พบว่า แนวทางการเผยแผ่ของท่านมีความสอดคล้องกับหลักการเผยแผ่ที่ปรากฏในคัมภีร์เถรวาท กล่าวคือ มุ่งสื่อสารธรรมะอย่างถูกต้องตามพระไตรปิฎก ใช้ภาษาที่เรียบง่ายแต่ลึกซึ้ง เหมาะแก่ระดับความรู้และความเข้าใจของผู้ฟัง อีกทั้งยังผสมผสานการอธิบายด้วยเหตุผลตามหลักวิชาการ ทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเกิดศรัทธาและความเข้าใจได้โดยง่าย ลักษณะนี้เป็นจุดเด่นที่ทำให้การเผยแผ่ของท่านมีพลังและเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง นอกจากนี้ พระเทพรัตนกวียังให้ความสำคัญต่อการเผยแผ่ในมิติทางสังคม โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นเครื่องมือสร้างคุณธรรมและศีลธรรมแก่เยาวชน พระภิกษุสามเณร ตลอดจนประชาชนทั่วไป ทั้งในการอบรม การบรรยายธรรม และการจัดกิจกรรมพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าการเผยแผ่ของท่านมิได้จำกัดอยู่เพียงการเทศน์สอน แต่เป็นการพัฒนามนุษย์และสังคมไปพร้อมกัน เมื่อพิจารณาในมิติของผลกระทบ พบว่า การเผยแผ่ของพระเทพรัตนกวีมีส่วนสำคัญต่อการสร้างศรัทธา ความเข้าใจ และการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศแห่งศีลธรรมในสังคม ส่งเสริมความสงบสุข และความสามัคคีในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นแบบอย่างของพระสงฆ์นักเผยแผ่ที่ประยุกต์ใช้ธรรมะให้สอดคล้องกับยุคสมัย ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวีเป็นการเผยแผ่เชิงองค์รวมที่มีทั้งความลึกซึ้งทางวิชาการ ความจริงแท้ของธรรมะ ความเข้าใจในสังคม และความสามารถในการถ่ายทอด ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงคุณูปการสำคัญที่ท่านได้สร้างไว้แก่พระพุทธศาสนาและสังคมไทยอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ พระมหาสุริยา วรเมธี และคณะ (2551) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดและหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา” ผลการวิจัยพบว่าแนวคิด วิธีการและเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตเป็นไปตามหลักพุทธโอวาท แสดงธรรมให้เหมาะสมกาลเทศะ มีเหตุผลแสดงธรรมด้วยจิตเมตตาโดยมุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟังไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ ไม่แสดงธรรมโดยยกตนข่มท่านและไม่เสียดสีผู้อื่น เป้าหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศเพื่อประโยชน์เกื้อกูลความสุขแก่บุคคลที่เป็นชาวพุทธและมีใจชาวพุทธที่จะพัฒนาศักยภาพ

ของบุคคลในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง โดยใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการชี้นำบุคคลให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เป็นศูนย์รวมจิตใจและกิจกรรมของชาวพุทธในต่างประเทศโดยมีวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้แก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ตั้ง หรือการจัดกิจกรรมภายในวัด เช่น การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ การเทศน์ การปาฐกถา การเขียนบทความ การจัดสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ตั้ง เช่น การสอนบรรยายธรรมในสถานศึกษาหรือหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่อยู่นอกวัดการใช้เทคโนโลยีสื่อสารมวลชนวิทยุหรือการจัดกิจกรรมทางวิชาการการแลกเปลี่ยนแนวคิดวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการสร้างเครือข่าย ทั้งฝ่ายฆราวาสและพระสงฆ์

3. บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) แสดงให้เห็นถึงความ เป็นพระนักปฏิบัติ พระนักวิชาการ และพระนักพัฒนา ที่สามารถบูรณาการภารกิจด้านการปกครอง การศึกษา และการสอนธรรมะให้เชื่อมโยงกันอย่างกลมกลืน การเผยแผ่ของท่านมิได้จำกัดอยู่เพียงการแสดงธรรมตามวัด วาอาราม แต่ขยายสู่การศึกษาในสถาบันต่าง ๆ การจัดกิจกรรมอบรม และการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสมัยใหม่ ซึ่งสะท้อนถึงความเข้าใจในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงและความสามารถในการปรับวิธีการเผยแผ่ให้เหมาะสม กับยุคสมัย เมื่อพิจารณาเชิงเนื้อหา การเผยแผ่ของพระเทพรัตนกวีตั้งอยู่บนหลักพระธรรมวินัยอันมั่นคง ถ่ายทอดคำสอนโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ลุ่มลึก และสอดคล้องกับเหตุผลทางวิชาการ ทำให้ผู้ฟังทั้งพระภิกษุ สามเณร เยาวชน และฆราวาสทั่วไปสามารถเข้าถึงธรรมะได้โดยไม่ต้องรู้สีกว่าห่างไกลหรือยากเกินไป ลักษณะการ นำเสนอเช่นนี้สอดคล้องกับหลักการเผยแผ่ในคัมภีร์เถรวาทที่มุ่งสื่อสารธรรมะด้วยความจริง ประกอบด้วย ประโยชน์ และแสดงออกด้วยเมตตา ในเชิงบทบาทต่อสังคม พระเทพรัตนกวีได้ใช้การเผยแผ่เป็นกลไกสร้าง ศีลธรรมและคุณธรรมในชุมชน โดยเฉพาะการให้อวาทแก่พระภิกษุสามเณร การอบรมเยาวชน และการสั่ง สอนประชาชน สิ่งเหล่านี้ช่วยหล่อหลอมจิตใจของคนรุ่นใหม่ให้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาและดำเนินชีวิตตาม หลักธรรมคำสอน ขณะเดียวกันก็ช่วยลดปัญหาสังคมและสร้างความสงบสุขในระดับชุมชน ผลการวิเคราะห์ โดยรวมแสดงให้เห็นว่า บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวีมิใช่เพียงการถ่ายทอดคำสอน แต่ยังเป็นการทำงานเพื่อสังคมในเชิงพัฒนาคนและสร้างชุมชนคุณธรรมอย่างยั่งยืน ท่านจึงเป็นแบบอย่างของ พระนักเผยแผ่ที่สอดคล้องกับหลักการในพระพุทธศาสนาเถรวาท และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของ สังคมไทยร่วมสมัยได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ไอศูรย์ อินทร์เพชร (2553) ได้กล่าวถึงการสาธารณสงฆ์ เคราะห์ ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพสาครมุนี (แก้ว สุวณฺโณโชโต)” โดยสรุปไว้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นการดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ หรือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของประชาชนทั่วไป แต่ถ้าหากชาวบ้านยังไม่พร้อมที่จะช่วยตนเองถ้าพระ เป็นผู้นำท้องถิ่น ก็ควรมีบทบาทด้วยการเสนอแนะให้ความคิดริเริ่มว่าในชุมชนมีอะไรที่จะทำให้เกิดแก่ ประโยชน์ส่วนรวม ทางวัดดูจะทำได้ก็โดยทางอ้อม ด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำ หรือนำสิ่งของหรือ บริการที่ได้รับจากผู้อื่น มาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป โดยการสงเคราะห์นั้นต้องคำนึงถึง ความเหมาะสมและกาลเทศะ ด้วยการทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับบทบาท เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย วัดดูนิยมได้เข้ามามีบทบาทในสังคมหากพระสงฆ์แสดงบทบาททันตามปรากฏการณ์ของสังคมปัจจุบันก็จะ สามารถแก้สภาพปัญหา จะส่งผลให้สภาพสังคมและประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

พระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยบูรณาการหลักพระธรรมคำสอนเข้ากับบริบทสังคมร่วมสมัย ผ่านการเทศนา การอบรมศีลธรรม การพัฒนาสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา และการประยุกต์ใช้สื่อร่วมสมัยในการสื่อสารธรรมะ ทำให้เกิดรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ผสมผสานระหว่างแนวทางดั้งเดิมกับแนวทางสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นต้นแบบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้หลากหลายกลุ่มและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

สรุป

1) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในคัมภีร์เถรวาทสะท้อนถึงรากฐานที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้เป็นต้นแบบแก่พระสงฆ์ ทั้งด้านการแสดงธรรมให้เหมาะสมแก่บุคคลและกาลเทศะ ด้านการประพฤติปฏิบัติที่เป็นแบบอย่าง ด้านการสืบสานและรักษาพระธรรมวินัยไม่ให้เสื่อมสูญ ตลอดจนการเป็นผู้นำจิตวิญญาณของชุมชน ดังนั้น การเผยแผ่จึงมิใช่เพียงการถ่ายทอดคำสอน แต่ยังครอบคลุมถึงบทบาทพระสงฆ์ในฐานะผู้สืบทอดพุทธปณิธานและหลักประกันความมั่นคงของพระพุทธศาสนา 2) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชูตินธโร) ครอบคลุมภารกิจสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณะสงเคราะห์ โดยท่านได้วางรากฐานการบริหารคณะสงฆ์ ส่งเสริมการเรียนพระปริยัติธรรม-สามัญ สนับสนุนการศึกษาแก่เยาวชน และเผยแผ่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ และการบรรยายธรรม อีกทั้งยังสร้างศาสนวัตถุ จัดกิจกรรมช่วยเหลือประชาชน และส่งเสริมการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน 3) บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพรัตนกวี (สุรินทร์ ชู

ตินธโร) เป็นกระบวนการบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งศาสนาและสังคม โดยท่านใช้ปัญญาและการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ปรับวิธีการเผยแผ่ให้เหมาะกับยุคสมัย สร้างเครือข่ายพระธรรมทูตและการอบรมพระสงฆ์สามเณร พร้อมผสานธรรมะกับการพัฒนาการศึกษาและสังคม อีกทั้งยังดำรงตนเป็นต้นแบบแห่งคุณธรรมและภาวะผู้นำ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้าน “การเผยแผ่เชิงบูรณาการ” ที่ครอบคลุมมิติธรรมะ มิติสังคม และมิติเชิงระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านพระสงฆ์และการเผยแผ่ธรรมะ

พระสงฆ์ควรน้อมนำแนวทางการเผยแผ่ของพระเทพรัตนกวีมาเป็นแบบอย่าง โดยเน้นการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สอดคล้องกับเหตุผล และมีความเมตตา เพื่อสร้างความใกล้ชิดกับผู้ฟังและเกิดผลทางจิตใจอย่างแท้จริง

2. ด้านการศึกษาและเยาวชน

สถานศึกษาและวัดควรประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเผยแผ่ธรรมะแก่เยาวชน เช่น การบรรยายธรรม การค่ายคุณธรรม และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยยึดแนวทางการสอนของพระเทพรัตนกวีที่บูรณาการธรรมะเข้ากับชีวิตประจำวัน

3. ด้านสังคมและชุมชน

ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทร่วมกับพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมเผยแผ่ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หรือโครงการอบรมคุณธรรม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศแห่งศีลธรรมในสังคม

4. ด้านการใช้สื่อสมัยใหม่

พระสงฆ์และหน่วยงานทางพระพุทธศาสนาควรพัฒนาสื่อดิจิทัลในการเผยแผ่ธรรมะตามแบบอย่างของพระเทพรัตนกวีที่ใช้ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อสาธารณะ เพื่อเข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษามหาวิทยาลัยการเผยแผ่ของพระเถระรูปอื่น ๆ ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบแนวทาง วิธีการ และผลกระทบที่เกิดขึ้น อันจะช่วยให้เห็นภาพรวมของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทยร่วมสมัยได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาเชิงลึกถึง ผลลัพธ์ของการเผยแผ่ ต่อพุทธศาสนิกชน เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คุณธรรม หรือวิถีชีวิตหลังจากได้รับการอบรมสั่งสอน เพื่อวัดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม

3. ควรทำวิจัยในเชิง การประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีสื่อสาร ในการเผยแผ่ธรรมะ โดยเปรียบเทียบกับแนวทางดั้งเดิม เพื่อหาความเหมาะสมในการสืบทอดพระศาสนาในสังคมยุคดิจิทัล

4. อาจขยายการวิจัยในลักษณะ เชิงเปรียบเทียบระหว่างนิกายเถรวาทกับนิกายอื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและจุดร่วมในด้านการเผยแผ่ ซึ่งจะช่วยเพิ่มมิติทางวิชาการและขยายองค์ความรู้ในระดับสากล

เอกสารอ้างอิง

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2540). พุทธวิธีเผยแผ่พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหาสุริยา วรเมธี และคณะ. (2551). ศึกษาแนวคิดและหลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระ ธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา. รายงานการวิจัย. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไอศูรย์ อินทร์เพชร. (2553). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพสาครมุนี (แก้ว สุวณฺโณโชโต). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.